

BEVEZETŐ

Úgy gondolom, a történelmi bevezető előtt fontos szót ejteni a keleti elnevezések és kifejezések átírásának módjáról is. A japán és kínai neveket a nyomtatásba kerülő szövegekben általában magyaros kiejtés szerint írják át, ezzel szemben én a nemzetközileg elismert átírásokat fogom használni. A nemzetközi átiratok használata segítséget nyújt az olvasónak a főként angol nyelvű szakirodalomban való könnyebb tájékozódásban. Ha az érdeklődő japán vagy kínai nyelvű publikációban szeretne tovább kutatni egy téma iránt, arra az esetre a főbb kifejezéseket a manapság Japánban vagy Kínában használt írásjelekkel is közlöm a latin betűs átírás után.

A japán kifejezéseket és neveket a Hepburn-átírással ヘボン式ローマ字 közlöm. A magyar átírással szemben ez a módszer a mássalhangzók jelölésére az angol ejtést veszi alapul, ám a magánhangzók esetében inkább a magyar nyelvhez közeleiek a hangok, mivel a japán magánhangzók nagyon közel állnak a magyarhoz. Magyar ejtés alapján írom azokat a szavakat, amelyek széles körben magyaros írással terjedtek el. Ilyen például Tokió és Kiotó városok neve.

A kínai szavaknál a pinyin átírást 汉语拼音 alkalmazom, mivel a magyaros írás nem képes a pekingi dialektus négy különféle hangsúlyának érzékeltetésére. A japán esethez hasonlóan kivételt képeznek a köztudatban már elterjedt városnevek, mint például Kanton, Sanghaj.

Az Edo-kor Japánja

Japánt a sógunátus rendszere irányította 1192 és 1867 között. A feje a *shōgun* 将軍 volt, a rendszert pedig *bakuhannak* 幕藩 vagy *bakufunak* 幕府 nevezték. A *baku* 幕 karakter „kormányzást”, míg a *fu* 府 „sátrát” jelent. Ez a kifejezés utal arra, hogy a kormányzat katonai alapú volt, a döntések a „shōgun sátrában” születtek. A bakuhan összetételben a baku a bakufu rövidítése, a han 藩 pedig a japán feudális földesúr, a *daimyo* 大名 által birtokolt földbirtokokra utalt. Ez a két karakter önmagában hordja a feudális Japán alapszervezetét: a shōguni adminisztráció felügyelete alatt álló daimyók kezében lévő birtokok rendszerét.¹

A shōgun tisztség elsőként a 8–9. századi, északi *Ezo* 蝦夷 (másik gyakori ejtésével: *Emishi*) törzsek elleni birodalmi hadjáratok hadvezéreinek rangjaként tűnt fel. A *seii taishōgun* 征夷大將軍 („barbárokat legyőző hadúr”, később rövidítve shōgun) legfelsőbb katonai címét először Sakanoue Tamuramaro 坂上田村麻呂 szerezte meg, és később a sógunátus összes vezetője viselte.² A kínai mintára szervezett államapparátust vezető császár a befolyásának elvesztése után ugyan továbbra is az ország elsőszámú vezetője maradt, de jog szerint neki engedelmességgel tartozó, a katonai erőket vezető shōgun egyre több szót kapott a kormányzásban.

Az idő múlásával a bakufu nyíltan átvette az irányító szerepet. 1192-ben elsőként Minamoto Yoritomo alapította meg a Kamakura-sógunátust. 1333-ben ezt az Ashikaga Takauji által megszervezett Muromachi (Ashikaga)-sógunátus váltotta. 1603-ban pedig az Edo sógunátust Tokugawa Ieyasu szervezte meg. Az elnevezések az adminisztráció központjának választott település nevéből erednek. Általánosan elmondható róluk, hogy a császári palotától elkülönülve épült ki a székhely, ezzel is jelezve a függetlenségét.³

¹ Conrad D. Totman: A History of Japan. Blackwell Publishing, Oxford, 2005. 96.

² Uo.

³ Uo. 164.